

Hans van Waes

Certificering: geen garantie voor veiligheid

Gebouw- en installatiebeheerders moeten verder kijken dan gecertificeerde techniek (Foto: Rob Jastrzebski)

Het brandveiligheidsdomein is een wereld van normen en certificaten. Prima als vangnet, maar gebouw-eigenaren moeten niet de illusie hebben dat een product- of inspectiecertificaat hetzelfde is als een veiligheids-garantie. Want voor een veilige bedrijfs- of leefomgeving is meer nodig dan een papiertje waarop staat dat preventieve voorzieningen aan bepaalde normen voldoen. Veiligheid is gebaat bij vakmanschap, creativiteit en innovatiekracht. En daar bestaan geen normen voor.

Mensen met beheersverantwoordelijkheid hebben een sterke behoefte om 'in control' te zijn over de zaken die onder hun verantwoordelijkheid vallen. Op brandveiligheidsgebied is dat niet anders. Veiligheid moet aantoonbaar en controleerbaar zijn, is het adagium in brandveiligheidsland. Daarom probeert de overheid het begrip brandveiligheid te vangen in wet- en regelgeving en vult de brandveiligheidsmarkt die aan met een pakket brancherichtlijnen en certificeringsregimes. Bouwmaterialen, constructies, detectie-, meld- en blusinstallaties en de inspectie van die techniek; geen schakel in de keten ontsnapt aan de drang om veiligheid meetbaar en toetsbaar te maken in cijfermatige normen en eisen. Verantwoordelijken voor brandveiligheid menen dat ze wel *safe* zitten als ze *compliant* zijn met die normen en bij inspectie de benodigde certificaten kunnen tonen. Een misvatting, want die certificaten zijn een papieren werkelijkheid.

Zesjescultuur

Certificering op basis van in de branche afgesproken normen is een zekere waarborg voor kwaliteit, maar het is niet meer dan een vangnet. Een gevaar van een te sterke focus op certificering is dat ze een doel op zichzelf worden. Een certificaat voor bijvoorbeeld een brandmeldsysteem of een blusinstallatie, wil niet meer zeggen dan dat een vooraf beschreven proces is gevolgd. Een proces om aan te tonen dat de techniek aan een bepaalde technische maatstaf voldoet en dat het systeem met een bepaalde frequentie wordt geïnspecteerd op bedrijfszekerheid. Maar wie heeft die maatstaf bepaald en wat zegt dat uiteindelijk over de feitelijke veiligheid in het gebouw?

Normen zijn zoals gezegd een papieren werkelijkheid, die verantwoordelijken kunnen afleiden van de vraag waar het werkelijk om gaat: 'Hoe kunnen we het gebouw zo veilig mogelijk maken?' Een voorbeeld om dit te illustreren is de koop van een bankje bij een bekend woonwarenhuis. De internationaal opererende keten biedt hetzelfde bankje in verschillende kwaliteiten aan. In de Engelse vestiging wordt het bankje verkocht met vlamvertragers in de schuimrubber vulling, omdat de nationale regelgeving dat eist. De Nederlandse regelgeving kent die eis niet. Toch

zijn beide bankjes gecertificeerd volgens de geldende nationale normen. Wie in Nederland zo'n bankje aanschaft is dus volledig compliant, maar koopt geen brandveilig product.

Kern van de zaak is dat een te sterke focus op certificering en *compliance* de impuls remt om zelf actief na te denken over een brandveilige inrichting. Kort door de bocht: we nemen genoeg met een zesjescultuur en gaan niet voor een optimum. Deze houding stimuleert het zelflerend vermogen niet; er is geen drang om het elke dag een beetje beter te doen. Dat vraagt de wet- en regelgeving ook niet van ons. Die verlangt alleen product- en inspectiecertificaten voor schakels in de keten waarvoor dat in de branche is afgesproken.

Situationele omstandigheden

Om brandveiligheidscertificaten in de keten de plek te geven die ze verdienen, moeten gebouwbeheerders, brandveiligheidsadviseurs en installateurs voorbij de kale normen kunnen en willen kijken. Met een gecertificeerd product alleen zijn we er niet. Van belang is vooraf vanuit een realistische

veel actievere rol van gebouweigenaren en gebruikers van panden. Dat past ook in de toenemende verschuiving van verantwoordelijkheid van de overheid naar die private partijen. Om goed invulling te geven aan de verantwoordelijkheid voor een brandveilige verblijfsomgeving is vakmanschap, creativiteit en innovatiekracht vereist. En dan is het soms juist nodig om dwingende normen en eisen te doorbreken. Zo worden verantwoordelijke spelers in de brandveiligheidsketen uitgedaagd om niet te denken vanuit minimumnormen maar vanuit een drive om het best haalbare veiligheidsniveau te realiseren, afgestemd op de situatie. De motivatie moet zijn te blijven leren door continu te blijven verbeteren.

Certificering is een uitstekend instrument voor kwaliteitsborging van processen rond de aanleg en inspectie van brandveiligheidsvoorzieningen. Ze zeggen iets over de betrouwbaarheid van leveranciers van systemen en componenten en het toezicht op de bedrijfszekerheid. Maar een automatische brandveiligheidswaarborg is een verkregen certificaat beslist niet. Die waarborg

Het idee van maakbare brandveiligheid is een illusie

risicobenadering het gebouw, de gebruikers, de wijze van gebruik en andere situationele omstandigheden goed te beschouwen. Die variabelen bepalen het brandrisico en daar kunnen de ketenpartners voor brandveiligheid op sturen.

Om nog even bij het voorbeeld van het zitbankje te blijven. In wat voor type woning of gebouw wordt het geplaatst? Verblijven er verminderd zelfredzamen in het pand die meer vluchttijd nodig hebben bij brand? Dan moet er uiteraard een hogere veiligheidswaarborg zijn dan wanneer het meubel wordt geplaatst in een gebouw zonder woonfunctie, waar alleen overdag mensen aanwezig zijn.

Brandveiligheid is in de loop der jaren te veel getechnocratiseerd. Het idee van maakbare brandveiligheid door simpelweg compliant te zijn met minimumregels en certificeringseisen, is een illusie. Het nieuwe denken over brandveiligheid vraagt een

is verankerd in een veiligheidsbewuste keten van spelers op brandveiligheidsgebied. Een inspirerende overheid gericht op risicodenken, leveranciers die innoveren en hun producten in een totale veiligheidscontext plaatsen en gebouwbeheerders die hun risico's kennen en een goed doordacht brandveiligheidsconcept neerzetten. Zij benoemen de te behalen veiligheidsdoelen en realiseren de daarbij passende voorzieningen. Geen zesjescultuur maar echte veiligheidswinst, door voorbij de normen te kijken. 🚫

Hans van Waes is partner bij KappetijnBriks Advies. KappetijnBriks is gespecialiseerd in fysieke veiligheid, met kennis van zaken op het gebied van risicobeheersing en brandweerzorg, veilig bouwen en wonen, industriële veiligheid en externe veiligheid, risico-incident- en continuïteitsmanagement (www.kappetijnbriks.nl).